

Pan-Evropa.

Piše A. G.

13.

Vprašanje narodnih manjšin.

B.

Vsak narod je — svetinja. Boj proti narodnemu šovinizmu bi grešil in se onečasil, ako bi se ne ustavil pred — idejo narodno ti. Narodni šovinizem je pojav, ki ga ni mogoče potlačiti z abstraktnim internacionalizmom, marveč le s poglobitvijo narodne kulture, ki jo razširimo v — evropsko; dalje s spoznanjem, da so vse narodne kulture Evrope tesni in neločljivi sestavni deli velike evropske kulture. — V sreči in dušah Evropejcev naj se narodni panteon razširi v evropskega, v katerem dobe čestnega prostora poleg Goetheja tudi Shakespeara, poleg Danteja tudi Cervantesa.

Poleg Voltaireja tudi Nietzsche, poleg Spinoze tudi Hus, poleg Petrarce tudi Prešeren. — Ako bi začeli Nemci — namesto da se poglabljajo v proučevanje o Buddhi in Laotseju in se rogajo površnosti francoske kulture — sprejemati misli velikih enciklopedistov, bi kmalu spoznali, koliko nitij vodi od njih do Weimarskih klasikov in kako si je v sorodstvu vse, kar je velikega v Evropi.

Mi navadno govorimo n. pr. le o Kitajcih in Indijcih, dasi ti narodi govorijo več različnih jezikov. Z enako pravico morejo oni govoriti o — evropskem narodu, saj je Evropa kulturno veliko bolj enotna nego Indija, ki je razcepljena na mnogo jezikov in nešteto narečij, mnogo religij in še več sekt. — Evropa pa drži krščanstvo, evropska vlada, umetnost, kultura, ki stoji na krščansko-helenski podlagi. Skupna evropska kultura je počela z rimsko državo in preseljevanjem narodov, nadaljevala je s papežstvom in fevdalizmom, renesanso in humanizmom, z reformacijo in protireformacijo, absolutizmom in parlamentarizmom, nacionalizmom, socializmom...

Ustave in zakoni vseh evropskih držav so si med seboj neprimerno bliže nego ustave grških mestnih republik. — Evropejce veže enak način življenja in enake socialne vrste, enaki nazorji o morali in odnosi, enake šege in navade, enaka noša, ki je celo povsod že pod vplivom enakega menjavanja mode. — Enake so umetniške smerice v slikarstvu, književnosti, glasbi: romantika in naturalizem, impresionizem in ekspresionizem... Enaki so si problemi v notranji politiki in gospodarstvu.

Nasproti tolikim skupnostim evropskega življenja izgubljajo na veljavi jezikovne zmešnjave, ki dobivajo milejše oblike v dejstvu, da so si mnogi jeziki podobni ali sorodni. — Zapadna kulturna skupnost nam daje torej polno pravico, da moremo govoriti o — evropskem narodu, ki se deli jezikovno in politično na razne skupine. Ako se uveljavijo tako panevropsko kulturno čustvovanje, potem bo vsak Nemec, Francoz, Italijan, Slovan tudi dober Evropejec! — Taki Evropejci romanjskega, germanskega, slovanskega jezika bodo nosilci evropske svetske kulture, ki je človeštvu že veliko dala in je poklicana, da tudi v bodočnosti še mnogo ustvari.

Popolnoma pravične državne meje v Evropi niso mogoče. Povsod se križajo nazorji, ki se merodajni pri določevanju mej, namreč: 1. jezikovne meje, — 2. geografsko-strateške meje, — 3. zgodovinske meje, — 4. gospodarske meje. V jugovzhodni Evropi so te težave še posebno velike, kjer je ljudstvo hudo pomešano (Banat, Dobruža, Macedonija) ali so tam narodnostne enklave (madžarski Szekli v Grškem, nemški na Češkem in Rumunskem). Ker torej sploh ni mogoče ustvariti povsem pravičnih mej, so zmagovaleci v svetovni vojni z mečem presekali ta gordijski vozlož; seveda tega niso storili na svojo škodo in so si prisodili maksimum svojih narodnih, historijskih, gospodarskih aspiracij, — in ako se je tudi kje pravica umaknila sili, treba pomisliti, da bi ne bilo nič drugače, če bi bili v vojni zmagali sedanjí premaganci: Brest-Litovsk in Bukarešta sta nam v dokaz.

In tako so v vseh državah zmagovaleci tudi močne narodne manjšine, ki so tlačene in zato goje nade, da bo njihova nova »domovina« v bodoči vojni tepena in bodo oni — odrešeni. Nestrpno čakajo vstajenja — Rusije in Nemčije, na preobrat v vsej vshodnoevropski politiki. Središče takih nad je — Ogrska, ki ne more pozabiti svoje bивše veličine.

Namesto da bi zmagovaleci z velikopotezno

politiko sporazuma in sprave odstranjali take notranje in zunanje nevarnosti, tirajo svoje manjšine v čedalje bolj obupen odpor z raznarodovanjem, blaznimi jezikovnimi naredbami, potujčevanjem šolstva in vseni možnimi šikanami. Taka politika mora zaplesti Evropo v novo splošno vojno, ki bi mogla končati z... rusko hegemonijo...

Zapadna Evropa ne vpoštevajo dovolj te nevarnosti. Edino sredstvo v odpomoč je: resnično varstvo manjšin s splošno izvedbo tolerančnega načela, ki bodi nekaka magna charta vseh evropskih narodov.

Narodi so nastopili dedščino konfesij, v dobrem in slabem: v humanizmu kakor fanatizmu. Kakor nekdanj za svojo — vero, tako danes ljudje, ali narodi živijo v umirajo, morijo, požigajo, ropajo in ložejo za svojo narodnost. — Narodne države stoji danes na načelu: »Cuius regio — eius religio«. Gospodujejo narodi skušajo danes s silo raznarodovati narodne manjšine ali pa preganiti jih, kakor nekdanj gosposodoje konfesije verske manjšine. Barbarstvo, nekemu vsiliti tujo narodnost, je prav tako grozno, kakor nekoga siliti, da sprejme drugo vero.

Vsak kulturni človek mora delovati na to, da postane tudi narodnost kakor vera — zasebna zadeva vsakega človeka. Bodoča ločitev naroda od države bo prav tako velik kulturni čin kakor ločitev cerkve od države. Pojem »državnega naroda« se prav tako prezide kakor »državna vera« in se umakne načelu: »svoboden narod v svobodni državi«!

Po tem načelu bi se moral n. pr. tudi vsak Nemec v Češkoslovaški ravnati po besedah: »Dajte cesarju, kar je cesarjevo, in Bogu, kar je božje!« On mora državo v polnem obsegu priznati, mora postati njen polnopraven državljani, izpolniti do nje vse dolžnosti, da bo vžival vse pravice, ne da bi pri tem zatajil svojo narodnost: postati mora obenem dober češkoslovaški državljani in dober nemški človek. V Švici je to že davno samo po sebi razumljivo in tako mora postati drugod po Evropi! Ločitev naroda od države olajša gospodarski razvoj, ustvari prijazno politično atmosfero za življenje narodov in pripravi pot za najidealnejšo rešitev panevropskega problema. Vsako drugače reševanje manjšinskega vprašanja vodi v nove vojne in v propast Evrope!

Evropejci morajo priti do spoznanja, da so pravične meje nedosegljive, možne pa so stabilne meje. Alžacija-Lorena je svaričen vzgled. Nova vojna bi stare krivice nadomestila z novimi, a premikanje mejnih kolov bi stalo milijone mlitve in še več pohabljenec. Zato so tudi slabe meje še vedno bolj nego kake nove vojni zmagave. Po vzgledu Amerike je treba enkrat tudi v Evropi Evrope narediti — piko in odredi se enkrat za vselej poplehlu, da bodo nasilno meje prestavljali. Ako bi se v Ameriki ravšali zaradi pravičnosti svojih mej, tedaj bi bili v permanentnem bojnem stanju. Ali oni so pametnejši, raje trpijo nepravice in nenaravne meje in imajo mir, da gospodarski osvobojujejo ves svet. Evropa naj se uči od njih!

Radikalna rešitev je le ena: **ne premikanje mej — marveč odprava mej med narodi!** Panevropski tolerančni zakon uniči državnim mejam narodni pomen, — panevropska carinska unija pa jim jemlje gospodarsko važnost in vse medevropske ribarije odpadejo. Državne meje postanejo nekatere deželne meje in torej nepomembne. Kakor je danes Vrtinberžanu čisto vseeno, ali njegova domačija spada pod Prusko ali Saksonsko, — tako bo potem n. pr. Liberčanu (Reichenberg) popolnoma vseeno, ali njegova domačija spada pod Saksonsko ali Češko!

Ko bodo odpravljene gospodarski in narodni vzroki za političko sovraštvo med sosednimi državami, tedaj tudi sovraštvo mine in vsaka propaganda za mržnje med narodi bo veljala za — veleizdajo proti Evropi! V mejah panevropskega gospodarstva dovede vsak narod v miroljubni tekmi s sosedi svojo kulturo do najvišje popolnosti.

Tako in enako je dr. Coudenhove že pred dvema letoma razvijal panevropske nazore za rešitev vprašanja narodnostnih manjšin. Ako je Panevropa možna po naukih voditeljev tega gibanja, potem je gotovo, da je njihova rešitev težkega vprašanja najradikalnejša in najboljša. V zadnjih tednih je dr. Coudenhove priobčil v dveh dunajskih dnevnikih članka o narodnih manjšinah. O tem prihodnjic.

Politične vesti.

— Nesreče in politika. Pred dobrim letom je uničil hud potres skoro celo Japonsko. Škodo so cenili na milijarde. Vsi listi so poročali o tej nesreči precej obširno, nismo pa brali nikjer, da bi se bila ta ali ona politična stranka in japonskem parlamentu podvizala prehiteli drugo s kakšnim nujnim predlogom za pomoč nesrečnejšem, ker so se vsi japonski parlamentarci zavedali, da so ljudje, ki morajo pomagati ljudem iz človekoljubja, ne pa zato, da bi kazali samo na človekoljubje svojih strank kot na neko posebno zaslug. Tudi v drugih državah se dogajajo nesreče, tudi tam sklepajo o pomoči ljudje kot ljudje, ki hočejo pomagati, in ne kot parlamentarci, ki hočejo izkoristiti nesrečo že dovolj nesrečnih ljudi za svojo politično propagando. Tudi v Sloveniji ne bi škodovalo, če bi se zavzemali za pomoč ponesrečencev samo kot dobro čuteči in usmiljeni ljudje. Nesreče politično izkoristiti ni lepo in ni nikomur v čast.

— Skupščina odgojena. Na zadnji seji skupščine, ki je bila v sredo, je skupščina najprej pooblastila vlado, da sme vse potrebno ukreniti, za takojšnjo uporabo določb o

obmejnem prometu, kakor so bile sklenjene med Italijo in Jugoslavijo. Nato je skupščina sprejela nujnost zakonskega načrta za podporo pogorelem v Prigorici pri Ribnici. Opozicijski poslanci so nato ostro nastopili proti temu, da ministri tako pozno odgovarjajo na interpelacije. Odgovarjajo običajno tedaj, ko stvar ni več aktualna. — Nato je bil sprejet zakonski načrt, po katerem se podaljša skrajšano postopanje za izenačenje zakonov za tri leta. Za vladni načrt je glasovalo 150 poslancev, proti pa 29, dočim je manjkalo na seji 134 poslancev. Pridnosti se našim poslancem res ne more očitati! — Nato je bila seja zaključena in seje skupščine odgojene do 8. junija.

— Sklepi vlade. Na zadnji seji ministrskega sveta se je najprej razpravljalo o gradnji vodne elektrarne centrale na Savi pri Brežicah. — Finančni minister dr. Perić je poročal, da bo razdelil prvih 10 milijonov dinarjev za izplačilo dolžnih uradnih razlik, tako, da bodo te izplačane najprej najnižjim uslužbencem. Če teh 10 milijonov ne bi zadostovalo, potem je fin. minister Perić pripravljen, da najde potrebno kritje drugod. — Justični mi-

nister je poročal o novih zakonih. Delo zelo napreduje in skupščini je včeraj predložil zakon o državnih pravdnikih, o policijskem kazenskem zakoniku in o odvetnikih. Glede zakona o sodnikih se ni prišlo do soglasja v vprašanju stalnosti in plač. — Na predlog vojnega ministra je bilo sklenjeno, da se oficirjem na podmornicah in aviatičnim oficirjem povečajo doklade.

— Oster odgovor na znani Pašičev intervju v »Politiki« je objavil Jovanovićev »Narodni glas«. Najprej konstatira, da je le malo verjetno, da bi bil intervju v resnici Pašičev, ker je znano, da Pašič nikdar ni znal literarno govoriti. Ker pa je že Pašič kot avtor naveden, je pač za vsebino tega intervjuja tudi odgovoren Nikola Pašič. V tem intervjuju govori Pašič o korupciji kakor slepec o barvah. Njemu je boj proti korupciji samo »najvidnejše politično manevriranje«. Da so na svetu ljudje, ki se bore proti korupciji zaradi stvari same, tega g. Pašič sploh ne razume. Nato zavrača »Narodni glas« nad vse ostro Pašičevo sodbu o Ljubi Jovanoviću, da bi namreč ta še danes sedel skupaj s korupcionisti, če bi mu Pašič oprostil, ko ga je na seji glavnega odbora z jokajočim glasom prosil za oprostitev. »Narodni glas« konstatira, da je vse to neresnica. Ves glavni odbor je prosil Jovanovića, da odneha in da zaradi stranke prosi Pašiča za oprostitev in da tako reši edinstveno stranko. In samo zaradi stranke se je povzpela Ljuba Jovanović do tega samozatajevanja, da je z možnim glasom prosil oprostitev. Je g. Jovanović toliko ponosen, da se more žrtvovati zaradi stranke, nikdar pa se ne more ponižati pred sedanjim osebnostjo Pašiča. In res je nadalje, da je moral iti g. Jovanović iz stranke samo zato, ker se je Pašič njegove kritike zbal. Ta ni bila nevarna stranki, pač pa njemu in njegovi ožji okolici. Kar se pa tiče Pašičeve izjave, da je naročil Radetu, da se pusti zapreti, ko bo razsodba v znanem tiskovnem zakonu pravomočna, je treba povedati, da ne gre samo za tiskovne pregreške, temveč tudi za druge mnogo bolj važne atere. Prazna pa je grožnja, da bo Nikola Pašič odtegnil sinu vsako podporo, ker ta ima danes toliko denarja, da pač lahko pogreša očelove podpore. Z ozirom na bratitve pa, da Ljuba Jovanović nima nikogar za seboj, pa je treba reči, da se v tej stvari Pašič ravno tako moti, ko v mnogih drugih. Sicer pa naj to vprašanje prepusti samo Ljubi Jovanoviću, ki bo sigurno mnogo bolj pametno vodil radikalno stranko, kakor pa jo je v zadnjih letih vodil Nikola Pašič.

— Sedaj je s svojo umetnostjo pri kraju. »Narodni glas« piše: Neki še danes živijo očitno dejal nekemu članu našega uredništva: »Bil sem na večerji v niškem dvoru, na kateri sta bila tudi kralj Milan in kralj Aleksander. Med obedom je bila izročena depesha kralju Aleksandru, ki reče po njenem predlaganju svojem očetu v francoskem jeziku: »Sedaj je s svojo umetnostjo pri kraju.« — Izvedel sem kasneje, da je to bila ona depesha, s katero je izjavil Nikola Pašič svojo neomajljivo udanost dinastiji Obrenovićev. Posledica te depeshe je bila med drugim tudi ta, da je bilo Pašiču izplačanih 40.000 dinarjev, ki jih je ta dosedaj zaman zahteval. Pa naj je imel Pašič tudi vso pravico zahtevati teh 40.000, vseeno ostane dejstvo, da je dobil Pašič ta denar samo zato, ker si je s to depesho pridobil milost kralja Aleksandra, škodoval pa pri tem stranki. — Tako »Narodni glas« in uverjeni smo, da g. Pašič, ki se v zadnjem času pridno oglašuje v listih, na to notico »Narodnega glasa« ne bo molčal.

— Zmaga Brianda. Pri glasovanju o finančni resoluciji je doživel Briand veliko zmago. Pred glasovanjem je imel Aristide Briand velik govor, ki je naredil globok vtis na parlament in ki bi si ga smeli zapomniti tudi nekateri naši poslanci. Med drugim je dejal Briand: Položaj je preresen, da vas ne bi opomnil na Vašo veliko odgovornost. Nimate pravice, zateči se k absenci! Če nima kakšna stranka zaupanja v vlado, potem jo naj vrže. To je odkritosrčno in lojalno postopanje. Je pa še drug način, ki obstoji v tem, da se vladi zadajo zbudljivi in da se ji pri vsaki priliki vzame krvi, da se jo potem v ugodnem trenutku vrže. Tako postopanje ima samo ta namen ubežati lastni odgovornosti. (Viharno odobravanje.) Če ne zaupate, glasujte proti. — Bil sem na čelu vlade v onih sužnje proti. — Je šlo za Verdun. Tedaj resnih trenutkih, ko je šlo za Verdun. Tedaj sem preživel strašne trenutke, toda nisem doživel toliko strašnih, ko sedaj. Vladi se jemlje vsaka možnost dela, ker se mora vedno bati, da bo vržena. Ni to v interesu domovine in vlada ima pravico, da se proti nji postopa lojalno, iz oči v oči. Sledil bom vesti-nu glasovanju in izjaviti moram, da mi samo majhna večina ne zadostuje. Če ne bo večine, ki omogoča vladi, da gre resno na delo in da se ne boji vsak hip svojega padca, potem rečem — dovolj! Briandov govor je izzval velikansko navdušenje in nato se je prešlo h glasovanju, ki je dalo Briandu veliko večino. 313 poslancev je glasovalo za. 140 proti. 80 se jih je glasovanja vzdržalo in 15 jih ni bilo navzočih. Upati je sedaj, da bo mogla francoska vlada izvesti sedaj svoj sanacijski načrt.

— Triumvirat na Poljskem. Po varšavskih časopisnih vesteh bi imeli Piłsudski, ministrski predsednik Bartel in novi predsednik republike Moscicki tvoriti triumvirat z nalogo, da izvedejo popolno politično in gospodarsko sanacijo Poljske. Triumvirat da bo zahteval od poljskega parlamenta izredna pooblastila, na kar bi bil parlament odgojen. Tudi bi se izdelal zakonski načrt o reviziji ustave, po katerem bi se zelo razširile pravice predsednika republike.

— Novi poljski predsednik prof. Moscicki je bil rojen l. 1867 v Mierzanowu pri Plocku. Njegov oče je bil veleposestnik in se je udeležil poljske vojske l. 1863 kot komandant vstajev iz poljskega olaraja. Po dokončanih študijah se je nastanil Moscicki v Varšavi, iz katere so ga carske oblasti pregnale. L. 1897 je postal Moscicki asistent na švicarski univerzi v Freiburgu in l. 1901 je prevzel tam vodstvo elektrotehničnega laboratorija. Leta 1912 je bil poklican na lvovsko politehniko, kjer je bila zanj ustanovljena stolica za elek-

trokemijo. Po vojni je prevzel vodstvo velike tovarne, za dušik v Chorzovu. Vseled izrednih zaslug za znanost je bil imenovan za častnega doktorja lvovske univerze in varšavske politehniko. Moscicki velja kot mož absolutnega poštenja in je intimen oseben prijatelj Piłsudskega. Zato je postal tudi predsednik poljske republike.

Beleške.

JUNASTVO.

O svojem včerajšnjem poročilu o političnem položaju v Beogradu javlja »Jutro« med drugim, da je rekel Uzunović »Jutrovemu« dopisniku, da se korupcija ne pobija z mitingi, temveč z resnim delom, nato pa nadaljuje: »Vaš dopisnik je opozoril nato g. Uzunovića, da naj ta nauk predvsem adresira na organizacije lastne stranke. Predsednik radikalne stranke v Ljubljani dr. Ravnihar je sam prisostvoval ljubljanskemu shodu, ki je bil direktno naperjen proti radikalom. — V ljubljanskih šolah se včasih zgodi, da kakšen mali svetohlinček dvigne roko in pove gospodu učitelju, v povzdigo lastne pridnosti in lastnega dobrega vedenja, da Tonček pod klopjo cukra liže, naka pameten učitelj oba zlasa, enega, ker liže cukerkice, drugega pa, ker je navaden »šper«. A tudi brez oziroma tou poročila si dovoljujemo vprašati, kje in odkod da obstoji navada, da bi moral predsednik kakšne politične organizacije vedno čepeti doma kakor lipov bog? Če so smeli naj v en shod vsi ljudje brez izjeme zakaj ne bi smeli tja tudi pri-tašti radikalne stranke, zlasti če niso šli tja v imenu svojih organizacij, ampak kot privatne osebe? »Jutro« poročilo iz Beograda je velesnačilno za sopeno politično ozračje pri nas, ki duši in mori Ljubljano in celo Slovenijo, tako da bi postena očistujoča nevihta bila že res silno potrebna.

Kratke vesti.

Indijski pesnik Tagore je gost italijanske vlade in je bil sprejet od Mussolinija v posebni avdienci. Novinarjem se je nad vse laiskavo izrekel o Italiji, Rimu in fašizmu. — Škoda, da ni Tagore poskusil tudi znanega ricinusovega olja, morda bi potem bila njegova sodbu malo drugačna.

Fakultativno cepljenje proti difteriji vpelejo na Češkoslovaškem. V slučaju epidemij bo to cepljenje obvezno.

113.169 nesreč je bilo leta 1925 v pruskim rudnikih. Smrtnih žrtev je bilo 1320. In to kljub velikim varnostnim odredbam v rudnikih.

Ponovni boji so se začeli v Maroku. Rifanci vodi Abdelkrimov brat. Rifanci so zavzeli predmestje Tetuana.

SMERNICE VIDOVIČEVEGA KLUBA IN SOLE V LJUBLJANI.

V svesti si, da je temeljita izobrazba eno največjih bogastev naroda in posameznika, je ustanovil v Sarajevu Miljenko Vidović svoj srednjo šolo. Ker Slovenci sami zankrat še ne ulegemo začetni samostojne šole in samosvojega pokreta, smo se priključili Vidoviću. Naša sedanja šola je samo pomoč slovenskim učencem Vidovičeve dopisne šole.

Naš daljni cilj pa ostane: ustanoviti pristno slovensko srednjo šolo in slovenski prosvetno-vzgojni pokret v okviru Vidovičevih načel.

V Sloveniji se je vršilo in se še vrši ogromno prosvetno, manj vzgojno delo. Vendar so to raztresena hotenja, ki ne prinašajo zaželenih uspehov.

Slovenski narod in slovenski človek mora vztrati sam iz sebe in tvoriti v svojem bistvu in hotenju popolno enotnost.

Zlasti delo raznih ljudskih visokih šol je pokazalo, da je predhod od osnovnošolske izobrazbe kljub samoizobrazbi prevelik in da mora posredovati med višjo stopnjo najprvo celotni srednješolski nauk, ki je v svojem jedru prvovrstna enota. Šole absolutno ljudske srednje šole je mogoče razumeti in popolnoma prevzeti sodobne kulturne težnje.

Da je mogoče srednješolsko snov predelati v zadosti širokem in globokem obsegu v dveh letih, izhaja iz sledečih razlogov: učenci so odrasli in imajo veliko življensko izkušnjo ter izobrazbo; stoječi sredi življenja vedo ceniti vrednost prosvete in duhovne polnosti, manjka jim le sistematičen pregled in enoten vidik klasične izobrazbe in vzgoje.

Ti učenci, po življenju zreli možje, ki žele izobrazbo in omike in so globoko hvaležni znanju ter zlasti vredni nje razširjevalci in apostoli.

Prišli so časi, da je človeku, možu slovenske korenine, potrebna srednja šola, kakor mu je včasih zadostovala osnovna.

Gre za čim višjo kulturno in etično izobrazbo vsakega Slovenca, in še posebej vsake Slovenke, za čim višjo kulturno stopnjo slovenskega naroda in za čim peče harmonično duhovno bogastvo izvirne slovenske kulture.

To so naše smernice.

V Ljubljani, dne 3. junija 1926.

Odbor Vidovičevega kluba:
Hugo Bajuk, abs. phil., predsednik.
Stevio Lehpamer, drž. uradnik, podpredsednik.

Vladimir Kravos, strokovni tajnik, tajnik.

Ivan Zorjan, uradnik OUZD, blagajnik.

Učiteljski zbor:

Hugo Bajuk, abs. phil., voditelj in učitelj slovenščine in zgodovine.

Franjo Ančik, akad. slikar, učitelj opisne geometrije.

Angela Kravosova, učiteljica za francoščino in arborvršosino.

Čiril Arko, stud. phil., učitelj matematike, fizike in zemljepisa.

Vinko Bernik, stud. chem., učitelj kemije in latinščine.

Borut Vrščaj, stud. med., učitelj prirodopisa.

Dnevne vesti.

DENUNCIANTI.

V nekem kraju na Dolenjskem žive trije trgovci, ki so se v ostri medsebojni konkurenci. Zgodilo pa se je, da je eden od njih prijavil svoje dohodke davkarju preizkusno. Ostala dva sta mislila, da se iznebita konkurenta in prijavila sta trgovca — davkarju. Posledice te prijave seveda niso izostale in verjetno je, da ova dva trgovca ne bo mogel kazni.

Če bi ta dva ovadba storila svoje dejanje iz patriotičnih motivov, ker bi se jima smilila opeharjena državna blagajna, bi končno ne bilo nič očitati. Samo da bi morala biti potem nad vse tankovestna za lastne dohodke.

Toda motivi ovadbe so bili vse prej ko patriotični, temveč narobe skrajno in umazano egoistični in ovadba ni v tem slučaju prav nič drugega ko skrajno grda — denunciacija.

A obenem tako žalostna za ves naš narod in za njegovo čast, da ni to več stvar posameznika, temveč vsega naroda. In mnenja smo, da je boj proti temu denunciantstvu, važnejši in koristnejši ko pa proti korupciji. Zakaj še nižje od korupcionista je denunciant in tega šulfa treba — iztrebiti.

Navihanci. Komaj so objavili listi poročila o težki nesreči, ki je zadela vso Prigorico so se že pojavili v Ljubljani in okolici spretni navihanci, ki poskušajo kot nesrečni pogorelele izdabiti od dobrih ljudi kakšno kronico za podporo gostilničarjem. Imajo pa posebno smolo. Kakor znano, leži Prigoricca v lepi ribniški dolini, kjer govore še lepše ribniško narečje, nesrečni pogoreleci pa modujejo za kronice v pristni ljubljanski govorici. Za nesrečne pogorelece v Ljubljani je torej velika škoda, da Slovenci še niso jezikovno popolnoma ujedinjeni.

»Uradni list« št. 50 priobčuje: Uredbo o razvrstitvi gledaliških igralcev, pravilnik o naročanju materijala na račun reparacij v Nemčiji, pravilnik o dajanju državne pomoči za urejanje in podpiranje vzornih knjižniških posetev ter naredbo ministrstva za socialno politiko, s katero se izpreminja plačilni nalogi za pokojninsko zavarovanje nameščenec v Sloveniji in Dalmaciji.

Memorandum univerzitetnih profesorjev. Prosvetno ministrstvo je poslalo finančnemu memorandum univerzitetnih profesorjev, v katerem zahtevajo univerzitetni profesorji posebne draginskih doklade.

Unifikacija strokovnega pouka. V trgovinskem ministrstvu je izdelan nov načrt zakona o unifikaciji pouka na strokovnih trgovskih solah. Načrt naj bi stopil v veljavo s pričetkom prihodnjega šolskega leta.

Za rezervne oficirje. Gospod minister vojske in mornarice je z odločbo od 29. aprila 1926 ukinil svojočasno pojasnilo k členu 286. zakona o ustroju vojske in mornarice. Di. št. 29.791 od 18. avgusta 1925, obenem pa odločil, da naj se v bodoče vsem rezervnim oficirjem, kadar so na vežbi, izplačujejo dodatki, predvideni v imenovanem čl. 286. t. j. dodatki za služitelja in drva. — Udruga rezervnih oficirja in rudnika pododbor Ljubljana.

Razpisano mesto. Pri državnem vzgajališču v Ljubljani je razpisano mesto učitelja. Z mestom so združeni prejemniki uradnika II. kategorije. Prednost imajo prosilci, ki so tudi glasbeno izobraženi. Prošnje je vložiti do 15. junija pri ravnateljstvu Državnega vzgajališča v Ljubljani.

Vojni akademiji bo letos sprejetih 80 gojencev. Razglašeno so razpisani po vsej državi, vsem gimnazijam, vojnim okrogom, večjim občinam, srezkim poglavarstvom itd. Prijave sprejema uprava vojne akademije v Beogradu. Podrobnosti so razvidne iz razglasov.

Državno podporo v znesku 4 milijone dinarjev dobi mesto Subotica od gradbenega ministrstva za popravo in zgradbo novih ulic.

Za šefa presbiroja je bil imenovan dosedanji generalni konzul v Newyorku Karovič.

Iz zdravstvene službe. Za zdravniška volenterja pri splošni bolnici v Ljubljani je imenovan dr. Slavo Kristan.

Iz poštne službe. Za poštnega uradnika je imenovan Davorin Grobelnik, poštar v pokoji pri poštnem uradu v Celju. Premišeni so poštni uradniki: Zorko Kambič iz Maribora v Ljubljano, Ivan Plaustejner iz Zagreba v Maribor ter Danica Dakmonović iz Maribora v Zemun.

Državni izpit za vodstvo šumarskega gospodarstva so položili: Peter Krehel, Jože Mihovec, Bogomir Sinkovič in Bogosl. Žagar.

Odvetniško pisarno je otvoril v Ribnici dr. Josip Lavrič.

Autobiografija Viljema II. V založništvu K. F. Köhler, Leipzig izide v kratkem knjiga, ki obeta biti zanimiva: autobiografija Viljema II. V knjigi opisuje bivši nemški cesar svojo mladost, difference v domači hiši in politične dogodke do trenutka, ko je zasedel prestol. Viljem je spisal knjigo šele pred kratkim.

Pogreb Viljema Vaszonya, bivšega madžarskega ministra pravde, se je vršil ob mnogostevilnem spremstvu budimpeštanskega občinstva. Listi poročajo, da od pogreba Kossutha dalje ne pomnijo tako veličastnega pogreba na Madžarskem.

Madžarska opereta bo gostovala na Reki. Dne 12. junija pride na Reko madžarska opereta družba pod vodstvom Ladislava Aszonya. Ta družba uživa baje na Madžarskem dober sloves. Za časa gostovanja te operete bodo dopotovali na Reko tudi neki umetniki iz budimpeštanskih gledališč na gostovanje.

Velika kulturna svečanost v Bolgariji. Bolgarska akademija znanosti, kateri načeljuje priznani bolgarski učenjak dr. Ljubó Miletič, je pričela graditi poleg znanjega ministrstva nasproti narodnemu sobranju no-

vo monumentalno zgradbo. Svečanemu polaganju temeljnega kamna, so prisostvovali kralj, ministri in več drugih znanstvenikov.

700-letnica svojega obstoja je proslavilo dne 1. t. m. mesto Lübeck.

Borba proti umazani literaturi. Dunajska policija je opazila poslednji čas, da je začela trgovina s pornografsko literaturo in slikami silno procvetati. Po dolgem intenzivnem zasledovanju ji je uspelo odkriti ne samo širitelje teh tiskovanih proizvodov, temveč tudi njihove avtorje in ves zato potrebni materijal. Zaplenila je nekoliko tisoč takih listov in slik. Prijavljeno je 21 založnikov, tiskarjev, knjigovozov, trgovcev in agentur. Nekoliko jih je bilo takoj aretiranih in predanih sodišču. Poleg tega je policija odkrila tudi atele za izdelovanje svilenih robcev s pornografskimi slikami ter je aretirala zopet tu več oseb, celo zalogo pa zaplenila.

Automobilska nesreča pri Novem Marofu. Službojoči policijski stražnik je zagledal pred par dnevi na vse zgodaj v potoku par korakov od občinske hiše v Novem Marofu avtomobil. Nedaleč od avtomobila je le-

Tretji transport dežnih plaščev v tej pomladi je prejela trrdka Drago Schwab v Ljubljani. Dokaz, da ima najboljše in vedno vajcenejše v zalogi.

žalo v vodi truplo šoferja. Stražnik je obvestil oblast, ki je poslala na lice mesta komisijo. Komisija je ugotovila da gre za avtomobil bivšega poverjenika za Medjimurje dr. Novaka. Šofer Maiko Peleš je zavozil v temni noči ob nevihti z mesta v vodo. Most nima ograje ter stoji pet metrov nad dva metra visokim potokom. Nesreča se je pripetila, kot je ugotovilo poizvedovanje, že okrog 10. ure zvečer.

Otroški jok je rešil dve rodbini smrti. V Beogradu, na oglu Bitolske, Poicareove in Kandine ulice se je zrušila hiša. Ker so kopali poleg te hiše temelje za novo zgradbo, globoko v zemljo, je zgrubila hiša svojo stabilnost in se je zrušila. V tej hiši so stanovali dve rodbine, vendar pa po čudnem naključju ni bilo nobene človeške žrtve. Baš v trenutku, ko se je začela hiša majati in pogrezati, je neki otrok na ves glas kričal in jokal, laka da je zbudi svojo mater. Mati je vstala, pri tem pa je opazila majanje hiše nakar je alarmirala stanovalce, ki so takoj zbežali na ulico. Takoj nato se je hiša do tal podrla.

Požar na parniku. Iz Velikega Bečkereka poročajo, da je izbruhnil tam na velikem parniku »Vojvodina« požar, ki je uničil na parniku vse stroje.

Snež v Italiji. Predprošle noči je vladal v severni Italiji strahoviti vihar. Ob tej priliki se je odtrgal tudi oblak. Posebno veliko škodo je trpel mesto Bergamo. Vihar je odnesel z več hiš strehe, uničeno je bilo ogromno število živine. Potoki in reke so hipoma narastle in poplavlile vse ceste in pota. Temperatura je padla skrajno nizko in v Apeninih je zapadel celo sneg.

V Sapaš levinja. Neki pek z dežele je prišel te dni v Berlin, kjer se je imenitno zabaval. V dobrem razpoloženju se je nameril ogledati si tudi zoološki vrt. Dospevši do kletke levov si v svoji zagrizenosti ni mogel pomagati, da ne bi splezal čez ograjo kletke, v kateri se je nahajala levinja s 3 mladiči. Ko je pogumnega moža opazila levinja, je naskočila in privlekla v svojo kletko. Neki gledalec je imel pogum in hotel rešiti nesrečneža gotove pogube, toda levinja je pograbila tudi njega in ga zvelkela v kletko. Obadva re rešil šele krotilec.

Samomor stražnika. Božo Nedića, policaja v Novem Sadu je čakala disciplinarna kazen radi prestopka na straži. V strahu pred to kaznijo in z njo združenimi posledicami si je upihal mož s strelom iz revolverja v usta luč življenja.

Poizkusen samomor vajenca. V Novem Sadu si je pogнал te dni v samomornem namenu kroglo v prsi 15letni vajenec neke trgovine z železino Stepan Kovač. Do obupnega koraka je privedlo fanta slabo ravnanje. Njegovo stanje je opasno.

Velika tatvina v sarajevskem vojnem skladišču. V enem od vojaških skladišč v Sarajevu so prišli te dni na sled velikim tatvinam, ki jih ima na vesti neki narednik. Čedni narednik je ponaredil pečat, s katerim so zapečatene vrata skladišča in ključ s katerim se zaklepajo. Tako je prihajal lahko v skladišče, kadar se mu je zljubilo in ga ni nihče videl. Kradel je kot sraka. Ukradene stvari so prodajali njegovi komplici, redovi po mestu in okolici.

Setro umoril iz usmiljenja. Vanda Acht, hčerka urarja v Lvovu je trpela že dalje časa na živčni bolezn. Dasi starši niso bili dobro situirani, so poslali deklico v sanatorij. Ko so jim posla sredstva, so jo vzeli zopet domov. Pred par dnevi jo je napadla nenadoma zopet blaznost, tako da so morali poslati starši jo rešilni voz. Predno je prišel rešilni voz, je oddal nanjo njen brat tehnik Vincenc Acht štiri revolverse strele. Dekle je obležalo na mestu mrtvo. Aretirani, je izjavil Vincenc Acht, da je ustrelil svojo sestro, ker so se mu smilili ona in starši.

Radi poverbe obsojena postarica. V Tovaričevu je postarica Ljubica Božin poverila tekotom dveh let 30.000 dinarjev. Novosadsko sodišče jo je obsodilo na tri leta ječe.

Klub plešcev. V Zedinjenih državah severne Amerike obstoji klub plešcev, ki ima številne podružnice po vsem ozemlju Zedi-

njenih držav. Te dni se je vršilo v Bridgeportu, Connecticut zborovanje, ki se ga je udeležilo okrog 500 članov kluba iz vseh krajev države. Zborovanja se je udeležil celo guverner Connecticuta. Ko je bil dnevni red izčrpan, je prišlo do kravala. Par članov je namreč predlagalo, da se podvzamejo koraki v svrhu ustanovitve stolice za preiskavanje vzrokov in pobijanje izpadanja las. Ta predlog je izzval med zborovalci tako kontroverzno, da bi se bili kmalu skočili v lase — če bi bilo to sploh mogoče. Večina je predlagala, da se pride na dnevni red, češ da nasprotuje predlog ciljem kluba. Ker je bil predlog sprejet, bo ustanovila opozicijsko najbrže lastno organizacijo, katere cilj bo pobijanje pleš. pleš.

Ceniki za jamske škornje in gojzarec. Zveza obrtnih zadrug v Ljubljani je prejela iz Rumunije prošnjo, naj bi oskrbeli cenike za vodotesne jamske škornje in gojzarec. Vseč tega prosi čevljarje produktivne zadruge in posameznike čevljarje mojstre, ki se za to zanimajo, da vpošljejo zvezi takoj cenike za zgorajšnje izdelke.

Podoficirsko podporno društvo ljubljanske garnizije priredi v soboto dne 5. junija 1926, točno ob 20. uri v ljubljanskem mestnem domu zabavni večer s plesom in šaljivo pošto. Vstopnine proslo in brez posebnega vabila. Za obilen obisk se priporoča odbor.

Ljubljana.

Prijave stanovanj. Udruga Jugoslovanskih Narodnih Železničarjev ima v dneih od 4. do 7. junija t. l. v Ljubljani kongres, na katerega pridejo železničarji iz cele države. Navedeno Udruga se vljudno obrača do vseh meščanov deželnega stolnega mesta Ljubljane s prošnjo, da blagovolijo vsi, ki imajo razpoložljiva stanovanja prijaviti jih v društveni pisarni Udruga Kolodvorska ulica 26/1, dvorišče desno, kjer bodo najavili koliko sob ozir. postelj jim je mogoče nuditi za udeležence kongresa. Navedite tudi ceno. Kdor se ne more osebo zglasti naj poroči pisмено. Udruga Jugoslovanskih Narodnih železničarjev apelira na ljubljanske občinstvo, da prihiti v vprašanju stanovanja na pomoč, da bodo gostje, ki bodo posetili belo Ljubljano tudi v tem pogledu odnesli dobre vtise.

Pozor pred goljufico! Po Ljubljani se klati ženska, ki pobira v brušenju nože, škarje itd., ki pa reči ne prinese nazaj. Oslepela je že precejšno število strank.

Obleke lastnega izdelka
Vam nudi najceneje
JOS. ROJINA, Ljubljana
Aleksandrova c. 3.

Maribor.

Društvo stanovanjskih najemnikov v Mariboru poziva najemnike in podnajemnike, naj ne podpisujejo mikahkih izjav za uklenjenje stanovanjskega zakona pri društvu hišnih lastnikov, ker s tem koristijo samo posebnikom, sebi pa škodujejo. Informacije se dobijo pri društvu najemnikov, Rotovski trg št. 1.

Cankarjevo proslavo priredijo v Mariboru slovenski književniki. Vršila se bo v Narodnem gledališču dne 5. in 6. t. m.

Mestna občina mariborska je sklenila tlakovati Einspillerjevo in Meljsko. cesto. Sredstva za tlakanje se bodo črpala iz nabrane kaldrnine.

Imenovanje. Branko Grohar, absol. jurist je z min. ukazom imenovan pravnim praktikantom pri okrožnem sodišču v Mariboru.

Občni zbor mariborske sekcije »Udruga vojnih invalidov«, ki bi se moral vršiti v nedeljo 30. maja je bil policijsko prepovedan. Vzrok: nameravani izgredi.

Motociklistična dirka na Tezmem pri Mariboru, ki se je vršila v nedeljo 30. maja in ki jo je priredil mariborski »Motoklub«, je odlično potekla. Udeležilo se je je precejšnje število inozemcev, med drugim tudi iz Avstrije in Nemčije. Udeležba je bila nepričakovano velika — ceni se na 5000 oseb. Med njimi so bili: vel. župan dr. Pirkmajer, dr. Poljanec, sreski poglavar itd. — Dirka je trajala celih pet ur. Zahtevala pa je tudi eno žrtve. Josip Baunam, iz Poljana, ki si je lansko leto pridelal dirkalno mojsterstvo, je bil ponesrečen — prepeljal so ga v bolnico. — Dirkalno mojsterstvo Maribora si je pridelal g. A. Štrban iz Zagreba na motorju »Zenith« (1000 ccm).

DOPIS.

Iz Tržica. Deška in dekliška meščanska šola priredi s svojim Podmladkom Rdečega križa v soboto in nedeljo »Dan Rdečega križa«, kakor se prireja po celi državi. V soboto zvečer ob osmih je šolarska akademija z izbranim sporedom. Učenci nastopijo s pevskimi, telovadnimi in goslaškimi točkami, učitelji pa vprizore od Milčinskega »Veselo igro o žalostni princeznici«. V nedeljo ob pol desetih je slavnostno zborovanje Podmladkarjev v šolski telovadnici, nato obhod po trgu, popoldne ob štirihi pa se ponovi akademija. Na to prireditve opozarjamo vse prijatelje naše mladine, posebno pa vabimo starše, da pogledajo delo svojih otrok tudi od blizu.

Požar v ribniški dolini.

(Poročilo očitvena.)

V noči od 31. maja na 1. junija je vpepelil silen požar v vasi Prigoricca, ki leži ¾ ure južno od Ribnice, 23 gospodarstvih poslopji. Zgorelo je do tal nad 50 objektov, hiš, skednjev in kozolev. Uničeno je tudi skoro vse

pohištvo, v plamenu je poginilo več prašičev, drobnice in tudi par goved in konj, človeških žrtev ni.

Kako je nastal požar:

V Dolenji vasi, ki jo loči od Prigorice le ponikalnica Ribnica je bil dan pred usodno nočjo sejem. Na šteje mesta so domačini pripovedovali, da je par vaških mladeničev ob nekem skednju na južni strani vasi v veseljem razpoloženju prepevali in pušilo. — Pa isti je moral med suhljad ogorek cigarete, ki je kmalu po odhodu mladeničev povzročil požar.

Okrog prve ure popoldne je vzbudilo bližnjo in daljno ribniško okolico žvižganje siren parnih žag, plat zvona okoliških cerkva in gasilski rog. Gori, gori!

Zunaj je butal ob hiše močan južni veter, ki je sedaj odnašal, sedaj zopet prinašal, te grozovzbujače glasove, — po nebu je pa podil težke črne oblake čez dolino, krvavo ožarjene s svetlom požara.

Požar, ki je izbruhnil z vso silo na južni strani ulice ob vodi, je vsled silnega južnega vetra objel in obsul z iskrami vse strehe poslopji v tej smeri, v katerih je pred četrtim ure še mirno spala vaš gospodarija, družina in živina.

V desetih minutah so gorela vsa omenjena poslopja, kakor bi vsako posebej zažgal s petrolejem in ob istem času.

Pogoreli del vasi leži v dovolj široki ulici, ki veže skoro pravokotno glavno cesio: Ribnico — Kočevje z reko Ribnico. — Pogorela je pa le zahodna stran ulice, medtem, ko je bila druga stran ulice vsled nasprotna smeri vetra izven nevarnosti, in s tem tudi pot čez ulico do vode dostopna.

Priroz iz primerne oddaljenosti je bil veličasten in grozen obenem, a mozeg pretrusuje med nesrečniki ob gorečih dimovih. Ljudje so v vsej naglici metali skozi okna in vrata vse, kar je roka dosegla. Res čuda, da ni v tem kaosu, vrvenju, kriku in joku bilo človeških žrtev. — Prašiči, drobnica, kunce, vse bega, cvili, mekeče med gorečimi poslopji. Govedo beži na vse strani. Kokoši fotajo skozi okna iz katerih sika plamen, a zapodi se v drugo in izginje v plamenu. V polnem kriku in viku plane prase iz plamenov in se sesede sredi ulice.

Ob vsaki hiši isti prizori. Vsa pok dramovja, hruščeče padanje opeke s strehe domačega doma, spremila družina s krikom in plačem, kakor bi vse to padalo na njih same, jim lomilo ude, trgalo meso ž njih.

Gasenje požara.

Kaj hitro so bili na mestu nesreče domači gasilci iz Dolenje vasi, potem iz Ribnice, Govče vasi in drugi. Gasili je bilo mogoče le iz ulice, od zadaj je bil vsled vetra dostop nemogoč, ker so gorela kot slama tudi sadna dreveza za skednji in kozolci ter daleč naokrog trava, dasi bujna in zelena.

Treba je bilo le ogenj omejiti, mu zajeziti pot, da bi se dalje ne širil.

Kot trdnjavski zid je klubovalo plamenom visoko zidano poslopje Ignacija Mrharja in pa visoki mogočni kostanj ob njem, ki niso prepuščali isker na druga lesena poslopja. Sem so osredotočili gasilci vse sile, da zabranijo požaru pot preko tega poslopja in kostanjev na drugi del vasi. Ribniške brigadne so bile temu kos in s tem so gasilci častno rešili svojo nalogo. Gasilci so rešili tudi par poslopji, ki so že pričela goreti.

Pogorele hiše so postavljenе druga ob drugi s par metri razdalje in z bokom (svislimi) na ulico, da izgledajo kot vozovi vojaške komore na taborišču. Hiše so večinoma zidane, a vmes tudi lesene in s slamo krite. Za hišami stoje kozolci, skednji in hlevi, leseni ter skoro vsi so bili s slamo kriti.

Pogoreli so vozniki, lončarji, kmetija jih le slabo preživlja. Okrog 150 ljudi je sedaj brez strehe, brez obleke in pohištva, kajti rešili so si le življenje. Pridelek je uničen, a prihodnji je še v božjih rokah. Škode se ne da še preceniti.

Pomoč bratje: kruha, obleke!

A. L.

VIII. kongres Udruga jugoslovanskih narodnih železničarjev.

Centralni odbor UJNZ Beograd sklicuje za 4., 5., 6. in 7. junija 1926 v Ljubljani VIII. kongres vseh organizacij Udruga jugoslovanskih narodnih železničarjev.

Dnevni red:

1. Otvoritev kongresa.
2. Poročilo predsedstva CO. UJNZ.
3. Sprememba in izpopolnitev pravil.
4. Volitve novega centr. odbora UJNZ.
5. Izenačenje članskih prispevkov.
6. Predlogi in rezolucije.
7. Zaključek kongresa.

Po čl. 30. naših pravil morajo upotiti Pokrajinske organizacije JINZ svoje delegate na kongres tako pravočasno, da bodo vsi 4. junija do 14. ure v Ljubljani.

Predsedstvo centralnega odbora UJNZ.

Spred kongresa:

4. junija: 1. Ob 11. uri sprejem delegatov na glavnem kolodvoru. 2. Ob 15. uri zborovanje delegatov v dvorani Narodnega doma.
5. junija: 1. Ob 9. uri dopoldne madaljevanje delegatskega zborovanja. 2. Od 17. do 19. ure promenadni koncert »Sloge« v Zvezdi. 3. Ob 20. uri »Velik koncert« narodno železničarskih glasbenih društev »Dravec« in »Sloge« v veliki dvorani hotela »Union«.
6. junija: 1. V nedeljo ob 8. do 9. ure sprejem gostov in tovarišev došlih iz cele države na glavnem kolodvoru. 2. Odhod z godbama na čelu na prostor kongresa v Narodni dom. 3. Ob 9. uri 30 min. pričenja kongres v veliki dvorani Narodnega doma v prisotnosti delegatov iz cele države, članov Udruga in gostov. 4. Od 11. do 13. ure promenadni koncert »Dravec« v Zvezdi. 5. Popoldne ob 16. uri veselica na vrtu Narodnega doma s sodelovanjem godb »Dravec« in »Sloge«.
7. junija: 1. Ponedeljek ob 7. uri izlet (kdor se ga hoče udeležiti) s posebnim vlakom v

Kamnik. Povratek z izleta popoldne. 2. Ob 10. uri dopoldne I. plenarna seja novoizvoljenega Centralnega odbora za ugotovitev načina kako naj se izvede zaključni kongres. 3. Sportne tekme. 4. Ob 17. uri odhod delegatov in gostov.

RAZSTAVA »SLOVENSKE ŽENE«.

Slovenkam! »Splošno žensko društvo v Ljubljani« se obrača s prošnjo na Slovenke vse Slovenije, da s svojim sodelovanjem pripomorejo k čim lepšemu uspehu razstave »Slovenska žena«, ki se vrši od 26. junija do 6. julija t. l. na velesejnu. One, ki imajo kako posebno lepo umetno obrtno, v narodnih motivih izvršeno ročno delo, n. pr. zastore, prte, prtiče, »preginjala, blazine, torbice i. dr., naj pošljejo to na naslov »Splošnega ženskega društva«, Ljubljana, Rimska c. 20, ali pa oddajo osebno zanesljivo od 7. do 12. t. m. vsak dan od 4. do 7. zvečer v društvenih prostorih Rimske ceste 9. pritičje. Poleg narodnih vzorov so dobrodošli tudi posebno lepi komadi modernih ročnih del, ki so jih izdelale Slovenke. Da bo možno vzdržati največji red, prosi podpisani odbor, da blagovolijo Slovenske na vsak izposojeni predmet priložiti napisan svoj naslov. Vsi za razstavo namenjeni predmeti morajo biti zbrani do 12. junija in oddani na Rimski cesti 9. To velja za zasebnice. Trgovke in obrtnice si uredite oddelke same, a v glavnih obrisih po navodilih akad. slikarice, ge. Helene Vurnikove, ki je iz prijaznosti prevzela glavni aranžma razstave.

Apeliramo na vse Slovenke, da smatrajo prireditelje razstave »Slovenska žena« za skupno nalogo vsega slovenskega žentstva, ki jo treba rešiti čim najhasteje. Nobena naj ne čaka na vabilo, ampak naj smatra za svojo dolžnost, da sama pride in pomaga. Razume se, da se bo na vse izposojene predmete strogo pazilo ter bo vse zavarovano proti požaru in tatvini. Posebno dragoceni predmeti bodo nameščeni v steklenih vitrinah. V razstavi sami bodo članice vršile vesino nadzorstvo.

RIBOLOVNE PREPOVEDI.

Med vojno in tudi povojna leta se je povsod v naših krajih razpasla silna anarhija pri ribolovu. Ribari skoro povsod vsakdo brez ribolovnice. Lovi se tudi z nepostavnim orodjem, ki je v smislu še veljavnih dež. rib. za-

konov prepovedano. Redkokdaj vpoštevajo predpise glede najmanjše mere, ki jo mora vsaka vlovljena riba imeti. Malokdaj pa se tudi briga za zaščitno dobo, ki jo imajo posamezne ribe v času, ko se drstijo.

Da bi se to stanje čimprej obrnilo na bolje, je izdal veliki župan mariborske oblasti potrebna navodila podrejenim oblastim in nadzorim organom. Skupno z mariborskim ribarskim društvom se je založil tudi lepak z najvažnejšimi ribarsko policijskimi predpisi. Ta lepak se bo nalepil v uradnih prostorih vseh občinskih uradov in orožniških postaj.

Vsebinska lepaka je sledeča:

Ribe, ki imajo zakonito prepovedan čas se v tej dobi ne smejo loviti, kupovati ali prodajati in sicer: Lipan, marec in april, minimalna mera 30 cm. Potočna postrv, od 16. oktobra do vštete 15. marca minimalna mera 24 cm. Šarena postrv, marec in april minimalna mera 24 cm. Sulec, marec, april in maj minimalna mera 70 cm. Krap, april, maj, junij in julij minimalna mera 30 cm. Podlest, april in maj minimalna mera 30 cm. Mrena, maj in junij minimalna mera 30 cm. Rečni raki, samec od 1. novembra do 31. januarja, samica vse leto minimalna mera 12 centimetrov.

Sport.

Nurmi v Berlinu. Nurmijev nastop v berlinskem stadionu je privabil tja 40.000 ljudi. Društvo Sp. Kl. Charlottenburg, ki je priredilo ta miting, je zaslužilo pri tem čistih 60.000 M. Nurmiju pa so plačali za prevozne stroške in oskrbo 2000 M.

Kako je Nurmi treniral. Če so mislili Berlinčani, da bodo Nurmija že pred startom videli trenirati, so se korenito zmotili. Nurmi se je bil v Berlin pripeljal z aeroplanom in zagledal, ko je bil nad mestom, prostoren sportni prostor, ki se mu je zelo dopadel. Povprašal je, kako se ta prostor imenuje in se je neopazeno podal tja — na tkzv. Preussenplatz. Tam je v prisotnosti svojega hišnega gospodarja absolviraj nekaj tekov na 100 in 200 m, potem forsiran tek na 1000 m in slednjič še tek na 1500 m, slednjega v mirnem tempu, skupaj kakih 3000 m. Popoldne — Preussenplatz je bil zopet zapuščen — je Nurmi zopet prišel in absolviraj svoj prvi končni galop 8 × 400 = 3200 m z uro v roki. Drugi dan pa je napravil svetovni rekord,

Izločitev Girardenga v dirki okoli Italije. 7. etapa te znamenite dirke je vodila čez apeninske gore na 251 km dolgi progi od Foggie do Sulmone. Senzacija te etape je bila izločitev Costante Girardenga. Italijanski »Campionissimo« je preležal dan počitka v postelji z zatečenima nogama, vendar je nastopil k startu 7. etape. Kakih 100 m od Foggie pa je Girardeng v sled onemoglosti odstopil. S tem je prišel Brunero na vodilno mesto. Prišel je zajedno z Bindo in sicer pet dolžin za njim v Sulmono. Celotna klasifikacija je po tej etapi sledeča: Brunero: 78.42.15, 2. Bresciani, 3. Binda, 4. Eurici, 5. Ballazza in 6. Pancera.

Izbirne tekme za nemške boje igre v Kölnu so se vršile za dunajske težkoatlete v medeljo. Kosali so se v petoboju, ki obsega: enoročni poteg in sunek, ter obojoročni poteg, sunek in težni dvig. Tekmovali so v 7 kategorijah in sicer v mušji teži, poluperesni in lahki teži, srednji lahki in srednji težki ter težki teži. Dosegli so prav lepe uspehe ter je Leopold Treffny iz lahke srednje teže (do 75 kg) obojoročno sunil 132.5 kg, ter ustvaril nov svetovni rekord za to kategorijo in z obojoročnim potegom 100.2 kg pa nov avstrijski rekord.

Moštvo Češkoslovaške v tenisu je dobil Jan Koželuh, ki je premagal Rohrerja 6 : 1, 6 : 2, 6 : 3. Zmagal je tudi v moškem dublu z Novozelandskem Fischerjem kot partnerjem proti paru Zemla-Steyskal 6 : 4, 8 : 6, 6 : 1. V damen-singlu je zmagala ga. Varady proti gdč. Brehnovi 6 : 2, 6 : 2.

Gospodarstvo.

× Vojvodinska obrtniška razstava v Novem Sadu. Kolo obrtniške omladine v Novem Sadu priredi od 1. do 10. avgusta t. l. obrtniško razstavo. Razstavljeni izdelki se bodo ocenili in obrtniki-razstavljalci se bodo diplomirali. Najemnina za razstavne prostore je razmeroma nizka. Za podrobne informacije se je obrniti na: Kolo zanatlijske omladine, izvršni odbor za izločbo, Novi Sad.

Koliko zahteva Nurmi za enkratni start? Finski narodni heroj Nurmi, najboljši tekač sveta, je, dasi amater, zelo drag. Za enkratni start na Dunaju zahteva ca. 70.000 Din. Seveda Nurmi ne kasira sam denarja, kajti to stori njegov manager, tako da se ne more Nurmiju nič drugega očitati, kakor vsem slavnim atletom, ki kot amaterji veliko potujejo,

ki pa zahtevajo za svoj nastop večjo plačo kakor najboljše plačani gledališki igralci.

RADIO IN SLABO VREME.

Ali je radiotelefonija morda vzrok slabe mu vremenu? Da bi se rešilo to vprašanje, je razposlal raznim znanstvenikom-radiologom neki pariški list, katerega je zaskrbel letošnja slaba mraz in deževna spomlad, ter izredno slabo vreme zadnjih povojnih let. Dejstvo je, da je nagli razvoj radiotelefon-skih komunikacij dospel do ogromnega razmaha. Nekateri domnevajo, da uplivajo na vreme jake električne struje, ki valove vsled radiotelefonije po ozračju. Kajti, kakor je dobro znano, vsebuje radio še vedno nekaj misterioznega, zato ni izključena domneva, da odpade na njegov račun velik del odgovornosti radi drugega vremena poslednjih let. Učenjaki so poslali svoje odgovore, ki so pa po večini skeptični Branly, provokator avtoriteta v radiotelefonskih vprašanjih pravi: meteorološke fenomene povzroča višina atmosferske pritiska. Četudi se upotrebljava v radiotelefonem prometu ogromna električna energija, vendar je njena količina napram električnem naponu v zraku tako majhna, da današnja radiotelefonija nikakor ne more vplivati na lepo in grdo vreme. Neki drugi znani učenjak, profesor Rolhe je izlo-tako ugotovil, da radiotelefonija nikakor ne more vplivati na meteorološko stanje, ker je znano, da povzroča ionizacija vedno velik zračni pritisk, toda ionizacija se javlja le kot posledica električnega napona. Zarki, ultravioletni žarki in izvestne kovine, segrete ob visoke temperaturi proizvajajo ione, ki vplivajo na zrak, da radiotelefonski valovi pa ne vplivajo na vreme. Večji del znanstvenikov pa je v svojem odgovoru skrajno previdno ter se izgovarja, da dosedaj znanost ne more dati o tem še točnega odgovora.

ZA KRATEK ČAS.

Otroško.

»Ti, Fani, jaz imam ošpice. Daj mi tvoje jabolko in potem se še ti nalezee ošpice — pa ti ne bo treba iti v šolo.

Pri poljedelskem ministru.

»Ali lahko govorim z g. poljedelskim ministrom?»

»Kaj bi pa radi?»

»Hotela bi ga vprašati zaradi moje pelargonije, ki nikakor noče uspevati.

Jack London:

Morski vrag.

V medkrovi, kjer sta bila tudi oba ranjena lovca, sem videl isti prizor kot v predladju, samo da tukaj nis preklinjali Wolfa Larsena. Silno sem se oddaljil, ko sem dospel zopet na krov in odšel v kabino. Večerja je bila že pripravljena in Wolf Larsen in Maud sta čakala name.

Dočim se je cela njegova ladija opila, je on ostal trezen. Niti kapljica žganja ni prišla čez njegove ustnice. V teh okoliščinah se ni upal piti, kajti imel je samo mene in Louisa, na katera se je mogel zanesti, in Louis je bil pravkar pri krmilnem kolesu. Vozili smo najprej po megli brez mornarja opazovalca in brez luči. Čutil sem se, da je Wolf Larsen dal svojim ljudem toliko pijače, očitno pa je poznal njihovo dušo in vedel, kako se najbolje udrži prijateljska vez, ki se je pričela v prelivanju krvi.

Njegova zmaga nad bratom Smrt' Larsenom je po vsej priliki čudno učinkovala nanj. Minuli večer ga je razgovor pripravil v prav slabo voljo in pričakoval sem nov zanj značilen izbruh jeze in nevolje. Vendar se ni nič zgodilo. Bil je prav dobre volje. Mo-goče je uspeh, ker je bil ujel toliko lovcev in čolnov, preprečil običajno reakcijo. Vsekakor pa je prejšnja slaba volja izginila. Tako sem mislil takrat. Toda, joj meni, slabo sem ga poznal in nisem vedel, da je baš

91

tedaj koval novo zlodejstvo, hujše od vseh, kar sem jih bil dotlej pričal.

Bil je prav dobre volje, kakor sem rekel, ko sem stopil v kabino. Že več tednov ga ni bila bolela glava, oči so bile jasne kot nebo, barva njegovega obraza je pričala o popolnem zdravju; življenje mu je plalo po žilah v sijajnem toku. Ko je čakal name, se je spustil v živahen razgovor z Maud. Predmet, na katerega sta prišla tekom razgovora, je bila izkušnja, in iz peščice besedi, ki sem jih slišal, sem razbral, da je trdil, da je bila izkušnja samo tedaj izkušnja, če je človeka zapeljala, da je padel.

»Kajti glejte,« je govoril, »kakor jaz stvar razumem, človek izvrši marsikaj. Ima pa mnogo želj. Lahko želi, da bi se rešil bolečine ali da bi užival veselje in zabavo. Karkoli pa stori, stori, ker želi tisto storiti.«

Recimo pa, da želi storiti dvoje nasprotnih reči, katerih mu nobena ne dopušča, da bi storil drugo; kaj pa potem? mu je segla Maud v besedo.

»To je baš tisto, do česar sem prihajal,« je dejal. In baš med tema dvema željama je očita človeška duša,« je nadaljevala ona. »Ako je duša dobra, bo želela in storila dobro dejanje, nasprotno pa, če je duša zla. Duša je, ki odločuje.«

Prazne čenče! je vzkliknil nepotrpežljivo. »Že-

lja, poželjenje je, ki odločuje. Vzemimo človeka, ki želi, recimo, da bi se opil. In recimo tudi, da noče, da bi se opil. Kaj stori? Kako stori? Lutka je. Suženj svo-

jih poželjenj in poslušaj najmočnejše svojih poželjenj, to je vse. Njegova duša nima nič opraviti s tem. Kako more imeti izkušnjo, da bi se opil, in da bi se hkratu branil, da bi se opil? Če zmaga želja, da bi ostal trezen, se zgodi radi tega, ker je bila želja najmočnejša. Izkušnja ne igra nobene vloge, razen — umaknil je in se oprijel nove misli, ki mu je bila prišla v glavo — »razen, če nima izkušnje, da bi ostal trezen.«

»Ha! ha! se je nasmejal. »Kaj pa ti misliš o tem, gospod Van Weyden?«

»Da obadva dlako cepita,« sem dejal. »Človekova duša je njegova želja. Ali če hočete, vsota njegovih želj je njegova duša. V tem imata obadva neprav. Vi poudarjate željo ločeno od duše. Gospica Brewster poudarja dušo ločeno od želje. V resnici pa sta duša in želja eno in isto.

»Vendar pa,« sem nadaljeval, »gospica Brewster ima prav, ko trdi, da je izkušnja izkušnja, najsi človek klone ali jo premaga. Veter vnema ogenj, dokler ne vzplamti s silo. Želja je kakor ogenj. Željo vnema liki veter pogled na željeno stvar, ali nov, vabljiv opis ali domnevanje zaželjene stvari. V tem leži izkušnja. To je veter, ki vnema željo, dokler mo- gočno ne vzplamti. To je izkušnja. Lahko se zgodi, da ne vnema toliko, da bi postala želja presilna, ampak v toliko, kolikor sploh vnema, v toliko je izkušnja. In izkuša lahko v dobro kakor v slabo, kakor praviš.«

„GROM“

CARINSKO POSREDNIŠKI IN SPEDI-
CIJSKI BUREAU
LJUBLJANA, Kolodvorska ulica 41.

Naslov brzojavkam: „GROM“.

Telefon int. št. 45-4.

PODRUŽNICE: Maribor, Jesenice, Rakek.

Obavlja vse v to stroko spadajoče posle najhitreje in pod ku-
lantnimi pogoji.

Zastopniki družbe spalnih voz S. O. N. za
ekspresne pošiljke.

„Vinocet“

tovarna vinskega kisa,
d. z o. z., Ljubljana,
nudi

najtinejši in najokusnejši na-
mizni kis iz vinskega kisa.

ZAHTEVAJTE PONUDBO!

Tehnično in higijenično najmoder-
neje urejena kisarna v Jugoslaviji.

Pisarna: Ljubljana, Dmajska cesta št. 1a, II. nadstropje.

Srajce, promenadne, bele in barvaste,
ovratnike vseh vrst in
fason, pentlje, samoveznice, žepne robce, nogavice v
raznih barvah za gospode in dame, naramnice, toaletne
potrebščine, svilene trakove, čipke in vezeno. --
Nizke cene. — Velika izbira samo pri

JOSIP PETELINC-U LJUBLJANA
blizu Prešernovega spomenika ob vodi

VRTNARSKÉ ZADEVE

posreduje

Goikovo „Vrtnarsko podjetje“
v Kranju.

Mali oglasi

Za vsako besedo se plača
50 par, za debelo tiskano
pa Din 1.—

Kupimo

star svinec. — Mestna plin-
narna, Ljubljana.

Otomane

najfinejše izdelave v da-
mastu 700 Din, v blagu
800—1000 Din, modroci iz
najfinejše trave 250 Din
in vsa tapetniška dela
najceneje Rud. Sever. Go-
spodarska cesta 6.

NARODNI DOM

ŠTAJERSKA KLET

OSET, Maribor

2 kegljišča, klubi, prvo-
vrstna vina.

PREMOG - ČEBIN
Wolfova 1/II. - Telef. 56.

Poletna
stanovanja

z opremo se dobe v gra-
ščini v Višnji gori. Okoli
gradu in v gozdu mirno
in prijazno sprehajališče.
Vpraša se pri oskrbništvu.

Absolvent

trgovskega tečaja išče me-
sta pri kakem podjetju,
kakor lesnem, v Sloveniji.
Ponudbe prosi na upravo
lista pod: »Praktikant
13.000«

Celulozni les

Mehka drva, plača naj-
bolje Fructus, Ljubljana,
Krekov trg 10.

Naročajte
„Narod. Dnevnik“.